

ПРОГРАМ РАДА СПОС-а ЗА 2023.

Поштоване колеге пчелари,

СПОС је у протеклом периоду решавао више деценија нагомилаване проблеме пчелара СПОС-а, а истовремено се бавио суштинским развојем пчеларског сектора у Србији, на систематски начин који све више даје видљиве резултате (купљен и комплетно адаптиран сопствени пословни простор нашег СПОС-а након 113 година подстанарства, за који је последња рата кредита исплаћена средином 2015. године и од тада нам сваке године остаје око 5000 евра за развојне активности колико је коштао закуп пословног простора; покренут државни пчеларски сајам за који врло добро видимо колико нам је недостајао; у 2017. покренули смо још два сајма у Врању и Новом Саду; обављен мукотрпан посао у сфери продаје меда који је обезбедио снагу СПОС-у да се константно успешно бори за светску цену меда са више или мање потешкоћа; сарадња са Министарством пољопривреде на плану израде повољнијих прописа у пчеларству што је велики залог за будућност пчеларења у Србији, све већа подршка по питању субвенција по кошници и регресирања пчеларског прибора и опреме (50-65%) коју добијамо захваљујући коректном и отвореном односу са надлежнима, која је достигла око 8,1 милион евра годишње само за субвенције по кошници; изграђен сопствени Погон за прикупљање и пласман меда пчелара СПОС-а вредности скоро 1.600.000 евра, остаје нам само да купимо недостајућу опрему за пласман меда у теглама у вредности око 300.000 евра; заштићен облик сопствене тегле за мед и израђена тегла СПОС-а која је почела да се примењује на целој територији Србије у 2016. години, израђен пратећи стандард квалитета „Добра пчеларска пракса“; укинута „пашарина“ у националним парковима од јануара 2019; измењен Закон о средствима за заштиту биља; спроведене две јаке јавне кампање борбе против тровања пчела, уз помоћ НАЛЕД-а, УСАИД-а и ГИЗ-а, са пратећим снажним притиском на државу да даље унапређује и примењује прописе, јер места за то итекако има, формиран је и документ са предлозима за измену прописа; обезбеђено добијање РС броја за сваког пчелара без скоро икаквих додатних улагања; изграђен и опремљен Центар за образовање пчелара СПОС-а у Рачи...); по пројекту СПОС-а добијене две донације ГИЗ-а за Погон у укупној вредности око 25.000 евра: достигнута тржишна цена меда у Погону «Наш мед» у прве две године рада Погона; започета озбиљна борба против фалсификата меда, први фалсификатор је и ухапшен; организована медијска кампања СПОС-а против фалсификата; отворено ПРВО МАЛОПРОДАЈНО МЕСТО нашег Погона у ТЦ Галерија у Београду на води, ушли у први маркет «Арома», ушли у ЛИДЛ...

Већ пар година уназад крећемо се мирнијим водама кроз суштински организациони развој СПОС-а, јачање људских ресурса и организационих капацитета, као и кроз реализацију дугорочних активности већ започетих у претходном периоду, као и онима које се тек планирају. Међутим, сматрамо да нису сви дали свој максимум у овој борби, јер за даље успехе потребно нам је даље проширење чланства, да бисмо пред државом били још озбиљнији и снажнији, а ту нисмо урадили ни приближно довољно. Неопходно је да руководство сваког удружења, као и свако од нас појединачно, максимално анимира пчеларе у свом окружењу и да им објаснои шта смо све постигли, као и шта све можемо да постигнемо ако нас буде било још много више. Ово је крајње озбиљан

Програм рада СПОС-а за 2023.

задатак свих нас у 2023. години. Са већим чланством бићемо још моћнији, можемо више да урадимо за све нас, а без увећања чланства не може бити ни даљег напретка и пробоја нових хоризоната, пре свега по питању сарадње са државом.

Посебно у наредном периоду морамо подсећати пчеларе да је Погон који смо изградили гарант реалне тржишне цене меда у Србији, не само за оне који ће предавати мед Погону ради даљег пласмана, већ за СВЕ пчеларе, а највише ће помоћи управо пчеларима са мањим бројем кошница, иако они то тренутно не виде, јер ће им створити могућности да повећавају пчелињаке и себи обезбеђују значајнији извор прихода из пчеларства! А Погона нема нити може да функционише без СПОС-а и пчелара СПОС-а! Сада када је Погон успоставио реалне цене меда у Србији, иако смо имали страшне тржишне проблеме у 2022. години (што ће се превазићи ових дана), сви имамо сигурну будућност и знамо на чему смо, те ћемо једног тренутка постићи онај врхунски циљ коме годинама тежимо, а то је да можемо да планирамо своју производњу кроз дужи временски период, што ће пчеларску производњу учинити извеснијом и сигурнијом. То ће се десити пре свега проналажењем нових купаца широм света, односно диверзификацијом купаца на којој радимо. Иначе је познато да је пчеларство високоризична и нископрофитабилна делатност, али ту смо да то мењамо конкретним активностима и нашем СЛОГОМ И МАСОВНОШЋУ, упркос свим проблемима који нас прате!

У 2023. години акценат ћемо ставити на економичност пчеларске производње и смањење производне цене меда, и ту ћемо направити додатна конкретна упутства пчеларима.

Постоји притисак пчеларске јавности да се активности шире и даље (покрећемо активности на контроли квалитета опреме и репроматеријала за пчеларство, интензивнији маркетинг пчелињих производа у земљи и иностранству, маркетинг нове тегле СПОС-а и стандарда квалитета „Добра пчеларска пракса“...). Даље ширење активности постаје немогуће без повећања извора прихода и броја ангажованих лица, а сада и треба враћати узети кредит, што можемо постићи уштедама и приходима из Погона «Наш мед» када крене извоз меда. Пошто је кренуо увоз меда сумњивог квалитета, једини инструмент борбе против те појаве која је већ увелико окупирала околне земље, посебно Хрватску, је управо Погон и тегла СПОС-а, јер само са њима се можемо изборити на тржишту у условима такве нелојалне конкуренције. У супротном, НЕСТАЋЕМО. О томе смо писали још 2009. године у Стратегији развоја пчеларства Србије, и након 10 година се наша реална прогноза и остварила. Значи, једноставно МОРАМО наћи снаге да издвојимо средства за маркетинг, како бисмо опстали. А то нисмо успели да урадимо у 2022. години због бројних поскупљења пре свега и бројних неподвижних околности.

У протеклом периоду, људске ресурсе смо били решили за планирани обим активности. То не значи да добру вољу волонтера нећемо и даље користити, напротив, чак ћемо повећати њихов број ако буде било довољно заинтересованих, али не само да је волонтера све мање, већ им се више не могу поверавати већи круцијални послови од којих зависи брзина развоја СПОС-а, то је искуство показало, а СПОС сада више ситних послова и нема, сви су крупни и исувише битни за такво аматерско играње. У протеклом периоду секретар СПОС-а је дао отказ и отишао у адвокатуру, те је ИО СПОС донео одлуку да се сада мањем броју ангажованих у Савезу повећају накнаде за рад, због ненормално повећаног обима посла за све, како нам више не би одлазили обучени људи. Просечна зарада на Новом Београду је иначе 124.982 динара, и ИО СПОС је донео одлуку о њеном пуном

праћењу, или ћемо остати без обучених радника. Виљушкареста у Београду у озбиљним фирмама има плату преко 95.000 динара.

Успешан рад Одбора за заштиту пчела СПОС-а и Оперативног тима за сузбијање крађа пчела најбоље потврђују да се без волонтера не могу започињати нове активности, а када оне прерасту у свакодневни посао, тек онда се може размишљати о професионалном ангажовању, али за то треба обезбедити и новац. Једини извор новца за сада је чланарина. Чланство мора да схвати да све активности СПОС-а неко мора да плати, а СПОС се финансира практично искључиво од чланарине, али зато може да обезбеди оно што појединац себи ни у сну не може да приушти, нарочито не за свега 292 динара месечно, колико износи чланарина СПОС-а. Не можемо тражити проширење активности СПОС-а, а да истовремено не дамо и предлог одакле ће се то финансирати.

Даље систематско ширење активности без финансијске подлоге, пореметило би стабилност тренутних пројеката, а то свакако не смемо да дозволимо. Зато СПОС све више ради на подношењу апликација за пројекте код разних организација. Многе пројекте смо добили (пројекат Река меда, два пројекта за заштиту пчела од тровања код НАЛЕД – УСАИД и ГИЗ...). Не можемо у скорије време очекивати значајније ширење активности ван финансирања средствима пројеката. Укратко, биће изузетно тешко у наредном периоду, морамо пре свега да обезбедимо квалитетан рад Погона, то захтева огромна финансијска средства, те ће то бити приоритет свих приоритета. Све остало биће остваривано кроз унапређење тренутних активности постојећим средствима.

Једна од највећих активности СПОС-а у 2023. години биће финализација предлога дигиталне апликације која ће решити многе проблеме у пчеларству Србије (катастар пчелињих паша, регистрацију стајалишта пчела, сузбијање крађа пчела, решавање највећег дела проблема по питању брзе пријаве тровања пчела, болести пчела, крађе пчела и слично). Предлог је већ на јавној расправи, а након пристизања предлога са јавне расправе, ИО СПОС формираће коначни предлог и представити га Министарству пољопривреде, када креће процес усаглашавања са државом. Надамо се да тај процес ништа неће ометати, те да ће систем бити функционалан од 2024. године у најбољем случају. Свакако, комплетна дигитализација решавања свих проблема препородиће пчеларство, уклонити гро фалсификатора меда са тржишта, и правим пчеларима ослободити тренутно недоступан део тржишта меда у Србији. Да не говоримо о томе колико ће нам овакво дигитално решење подићи рејтинг у иностранству и помоћи у бољем пласману меда.

Што се тиче Погона, сада треба набавити камион, као и осталу недостајућу опрему...

Покретање Погона је био захтеван, скуп и обиман посао који захтева професионално ангажована и добро плаћена лица, јер то је већ бизнис који превазилази кадровске оквире удружења какво је СПОС, те се морају ангажовати врхунски професионалци. СПОС нема слободна обртна средства, може их обезбеђивати искључиво из кредита. Тачно је да су кредити данас јефтинији него икада (мада се и то променило од јануара 2023. због раста Еурибора), али је тачно и да камата, ма колика да је, смањује наше циљеве. А Погон на почетку има веома високе трошкове гледано по килограму предатог меда, све док се не ухода и пласман већих количина меда не постане рутина, а то може потрајати. Ми видимо да пчелари желе све и одмах, али морају да схвате да Погон нема милионе евра па да може за кратко време да откупи велике количине меда. Пчелари који желе брзину

морају дати мед на чување (код своје куће или у Погону), и само тако се рад може убрзати, а Погон свакако никоме неће дати мед без новца, чврсте банкарске гаранције или осигурања наплате од стране осигуравајуће куће, те је пчелар 100% безбедан.

Током пројекта „Река меда“ и пројекта градње Погона, СПОС је стекао значајно искуство у спровођењу великих пројеката и нећемо имати никаквих проблема да спроведемо и много веће пројекте. Идеја је да се у Рачи, преко пута погона СПОС-а, у најскорије време адаптира и реконструише дворач који је градила краљица Марија за ратну сирочад из Првог светског рата, што је већ започето, тренутно се врши реконструкција крова. Влада Србије је његову адаптацију уврстила у програм развоја Србије до 2025. године, а оно што зависи од нас урадићемо на најбољи могући начин. СПОС за сада има идеје да у том простору може да се налази нешто од следећег: едукативно-конгресни центар за пчеларе Србије, апитерапијски центар Србије, пчеларска библиотека, центар пчеларског туризма Србије и национални музеј пчеларства Србије. Да ли ће нешто од овога моћи да се оствари и шта тачно и када, показаће време и реалне могућности, али сада морамо најпре хитно да направимо консензус око приоритета. У приоритетима нема Института за пчеларство, јер је апсолутно немогуће да у овој фази свог развоја СПОС финансира тако захтевну институцију чије одржавање кошта вишеструко више од годишњег буџета СПОС-а, а поред тога већ постоји идеја коју је СПОС подржао, да се Институт за пчеларство у наредним годинама оснује у Новом Саду при постојећим научним институцијама, тако да је то најизвеснији и рационални сценарио, наравно ако држава једног тренутка буде издвојила средства за тако нешто, јер би Институт заиста много помогао даљем развоју пчеларства. Наравно, СПОС ће се интензивно борити за то код државе, јер нам је Институт за пчеларство више него неопходан. Наше молбе, по нашој процени, биће услишене тек онда када добрим радом Погона дамо пример целој српској пољопривреди како може стићи у будућност, јер држава хоће да помогне све што докаже самоодрживост и воспостави успех на здравим тржишним основама.

СПОС је у ранијем периоду обезбедио услове да се бави привредном делатношћу, још од 2012. године, како би обезбедио средства за испуњење циљева из нашег Статута, који је усвојила Скупштина СПОС-а. Уплив СПОС-а у привредну делатност мора бити лаган и плански, са постепеним развојем, јер, као што смо и до сада радили, морамо обезбедити поступан и сигуран развој и остварење наших статутарних циљева, без икаквих ризика. Развој мора бити примерен друштвеним околностима, светској економској и КОВИД-19 кризи и другим проблемима које имамо, да би се одупрли ризицима неуспеха, баш онако добро осмишљено и систематски, како смо развој водили и у претходном периоду.

Маркетинг пчелињих производа биће један од главних приоритета за улагање расположивих средстава, када их буде било, мада их нећемо имати превише док не завршимо погон СПОС-а и његов рад не поставимо на чврсте ноге да би могао самостално да отплаћује узети кредит за његову градњу. Јер, повећање потрошње меда у Србији биће главни начин за пласман меда наших чланова са мањим бројем кошница, јер је за њих често неисплатива продаја на велико, због приличних фиксних трошкова, који не зависе од количине меда. Наставићемо и да аргументовано едукујемо наше грађане да је најбољи мед за њихово здравље и исхрану, баш мед из Србије, што је и потпуно тачно, како би у блиској будућности, када царинске баријере потпуно падну, одолели искушењу куповине јефтиног меда сумњивог квалитета из увоза. Сва расположива средства СПОС ће

уложити у маркетинг нове тегле пчелара СПОС-а и стандарда квалитета „Добра пчеларска пракса“, на територији целе Србије... сада је прави тренутак да се приближимо потрошачима и укажемо им на то да производимо један од ретких производа који на трпезе стиже у неизмењеном облику, онакав како су га пчеле сакупиле, без конзерванаса, адитива и других индустријских додатака. СПОС ће у наредном периоду морати да смогне снаге да изда пригодну књигу о употреби пчелињих производа, као и већи број наменских брошура које би се бесплатно делиле становништву, како би му се указало на користи од свакодневне употребе меда и других пчелињих производа. Не верујемо да ћемо ни у 2023. години имати средстава за књигу, али ћемо се трудити да их обезбедимо.

Стандард квалитета „Добра пчеларска пракса“ гарантоваће потрошачима да пчелари раде све оно што је неопходно да очувају изворност квалитета меда. Користићемо опробане и проверене методе развијања поверења са потрошачима. Подсетићемо вас да је немачки пчеларски савез 2020. године прославио тачно 95 година постојања јединствене тегле за чланове њиховог савеза. Успех који су они постигли је невероватан и крајње повољан, како за пчеларе, тако и за потрошаче. Тим путем треба ићи. Ми не желимо да спроводимо експерименте у Србији, доста је било експеримената, треба ићи добро утабаним стазама, и успех је загарантован. Што се тиче активности на наставку досадашњег успешног маркетинга нашег меда у иностранству, СПОС ће наставити са учешћем на међународним сајмовима у границама својих могућности.

Побољшаћемо информисање преко сајта СПОС-а, у изради је и нови сајт посвећен стандарду квалитета „Добра пчеларска пракса“ и Погону СПОС-а www.nasmed.rs.

Борба против појаве неисправних медова на тржишту сада је много лакша и постигнути су први значајни резултати у последње три године. У току је и измена постојећег Правилника о квалитету меда и других производа пчела, на захтев СПОС-а. Лабораторија на Хемијском факултету је коначно акредитована, за шта је СПОС 2015. године издвојио милион динара као помоћ ради убрзања процеса и обезбеђења значајног попушта на цене свих анализа за пчеларе СПОС-а. Наравно, законски услови су само начин да се добију значајне битке у борби против појаве неисправних медова на тржишту. Да би се добио рат, и тајкуни који се тиме баве протерали из сектора пчеларства, неопходно је да сваки пчелар СПОС-а појединачно да свој допринос и пријави ветеринарској инспекцији апсолутно сваки сумњиви мед на тржишту! Када видите да неки трговац упорно набавља мед од сумњивих добављача, довољно је пријавити га неколико пута, и када буде морао да плаћа анализе (а он их плаћа по закону), он ће одустати од тог добављача, и то је најлакши начин да се несавесни победе. Ове године посебно ћемо радити на успостављању пуне следљивости меда у Србији, што ће фалсификаторима буквално одсећи руке.

СПОС ће у наредном периоду своје ресурсе окренути и ка чвршћој борби за квалитетну опрему и репроматеријал у пчеларству, посебно се ту мисли на сатне основе, погаче за пчеле, кошнице, канте за мед, опрему за врцање меда и слично. До сада нисмо имали довољно финансијских и кадровских ресурса за такву борбу јер смо имали структурне приоритете по одлуци Скупштине СПОС-а из 2016. године (пре свега мислимо на градњу Погона), трудимо се да је интензивирамо, мада нам ресурси ни ових година неће бити издашни. Оно што ћемо учинити одмах јесте инсистирање на доношењу одговарајућих прописа пре свега по питању квалитета репроматеријала, како би пчелари били заштићенији. СПОС још увек није оформио Комисију која би својим

апсолутним јавним стручним радом и двосмерном комуникацијом са пчеларима омогућила квалитетну контролу и анимирање надлежних органа да се баве контролом квалитета опреме и репроматеријала у пчеларству, јер су за њен рад потребна средства. Једноставно до сада нисмо имали за то ресурса. План је да то учинимо у наредном периоду. Комисија ће одобравати робни знак "Препоручено од СПОС-а" као знак квалитета опреме и репроматеријала који ће ући у интерни систем контроле. СПОС ће се посебно ангажовати на анимирању надлежних да обављају чешће контроле лекова за пчеле и сатних основа у промету. За сатне основе се мора наћи системско законско решење, највероватније да се уведе обавеза исписивања на декларацији колики је проценат парафина у сатним основама, јер када би се прописом забранила продаја основа у којима има парафина, тог тренутка више не би било сатних основа на тржишту, јер чистог воска на тржишту има у симболичним количинама. Поред правилника о воску, инсистираћемо и на коначном доношењу правилника о пчелињем отрову.

СПОС ће и у наредном периоду организовати и суфинансирати регионалне стручне семинаре, чиме ће промовисати најбољу праксу у свим сегментима пчеларске делатности. До сада је то рађено у сарадњи са Факултетом ветеринарске медицине и одговарајућег пројекта Министарства просвете, а уз помоћ донатора. Иначе, друштва и удружења пчелара и даље ће имати право на једно бесплатно предавање годишње.

Приоритет ће нам и даље бити унапређење система субвенционирања у пчеларству. Субвенције су додатни замајац развоју пчеларства, јединој грани српске пољопривреде која може да упошљава нове људе, док број упошљених у другим гранама упорно пада, и тек ће падати према свим пројекцијама. Пошто просечан пчелињак код пчелара СПОС-а данас броји 69,6 кошница, то значи да просечни пчелар СПОС-а од државе добија 55.200 динара на годишњем нивоу, или 4.600 динара месечно, а чланарина СПОС-а је свега 292 динара месечно. Причајте то пчеларима који нису чланови, да се учлане и да можемо још снажније да заступамо интересе пчеларства пред државом када нас буде било дупло више!

Очекујемо да у 2023. години коначно буде завршен рад на регулисању регистрације пчеларских возила, а након што смо успели да променимо Закон о безбедности саобраћаја, у коме смо изузети од других возила и приколица. До сада ствари нису ишле у добром правцу, преговори са Министарством саобраћаја, Министарством унутрашњих послова и осигуравајућим кућама су буквално и даље заглављени у правном блату, али очекујемо да се и то коначно реши. На жалост, све то предуго траје, али није у нашој моћи да било шта убрзамо, на нама је да разложно аргументујемо и тражимо од надлежних убрзање решавања проблема регистрације, који још увек значајно успорава развој пчеларства, а то се више не сме толерисати.

Наставићемо са бескомпромисном борбом против тровања пчела. Инсистираћемо да се Министарство заштите животне средине покрене, како би заједно са Министарством пољопривреде и нама израдило акциони план о заустављању тровања пчела у Србији. Апсолутно смо незадовољни сарадњом са Министарством заштите животне средине из ранијег периода, мораћемо да извршимо још јачи и шири притисак како би надлежни у том Министарству почели практично да се укључују у решавање овог великог проблема. Инсистираћемо на увођењу у нашу правну нормативу свих оних предлога које смо васпоставили током јавно-приватног дијалога и округлих столова о сузбијању тровања пчела. Код Министарства пољопривреде инсистираћемо и на још доследнијој

Програм рада СПОС-а за 2023.

примени закона, посебно новог Закона о средствима за заштиту биља који забрањује слободну куповину пестицида и њихову употребу од стране необучених лица.

СПОС ће покретати програме и акције побољшања медоносне флоре пошумљавањем слободних и површина захваћених пожаром увођењем нових - медоносних биљних врста. Министар пољопривреде је већ глобално прихватио тај наш предлог, али тражи конкретне предлоге за пошумљавање конкретних површина, како би се кренуло у стварање финансијских, правних и других предуслова за то, али нам до данас ниједно удружење није послало конкретан предлог.

Као и увек, радићемо и на решавању других, стандардних текућих активности, као и евентуално новонасталих проблема у пчеларству. Подржаваћемо све пројекте значајне за пчеларство. На крају, позивамо вас да нам пошаљете писане предлоге за додатне активности СПОС-а које сматрате битним за развој пчеларства у било ком погледу. На основу ваших предлога и предлога чланова Извршног одбора, у протеклом периоду је реализован низ корисних активности које нису биле предвиђене Програмом рада, на чему вам се најлепше захваљујемо.

Како смо говорили, тако смо и радили - свим својим снагама у претходном периоду, и сви заједно показали смо да умемо и можемо. Наставимо да показујемо да можемо још више, пре свега окупљањем свих наших потенцијала. Јер, већ одавно знамо да можемо! Као што смо навели и у предлогу Програма рада на последњој изборној Скупштини, понављамо и сада, останимо заувек сложни и јединствени, јер то је једини начин да будемо успешни у борби за своја права, и тада нико у томе неће моћи да нас спречи. Само тако можемо остварити све своје заједничке интересе. Јесу тешке околности у којима радимо, али све оно што радимо је прави залог за будућност, и једноставно морамо издржати.

Председник СПОС-а,
Др мед. Родољуб Живадиновић

